

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Ապահով համացանց
Առարկա՝ Ինֆորմատիկա
Հեղինակ՝ Թագուհի Գալստյան
Ղեկավար՝ մ.գ.դ., դոցենտ, ՌԲԱ պրոֆեսոր՝ Ա. Ծատուրյան
Մարզ՝ Լոռի
Ուսումնական
հաստատություն՝ ՀՀ Լոռու մարզի «Շահումյանի միջնակարգ դպրոց»
ՊՈԱԿ

Վանաձոր 2022թ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	էջ 3-4
Գլուխ 1- 1.1 Ի՞նչ է «Ապահով համացանցը»	http://safe.am/book/Handbook_teachers_lesson_plans.pdf
	էջ 5-6
1.2 Ինչպե՞ս ապահով օգտվել «համացանցից»	էջ 6-11
1.3 «Համացանցի» դրական և բացասական կողմերը	էջ 11-12
Գլուխ 2- 2.1 «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն»	
առարկայի առանձնահատկությունները	էջ 12
2.2 Գործնական աշխատանք https://media.am/literatus/ Լիտերատուսի արկածները և մեդիագրագիտությունը «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն»	
առարկայի դասավանդման ընթացքում	էջ 13-15
2.3 Երեխայի հեռախոսում ծնողի վերահսկողություն սահմանել	էջ 15-24
Եզրակացություն.	էջ 24-25
Օգտագործված գրականության ցանկ.	էջ 25

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ինչպես գիտենք, 2021-2022 ուսումնական տարում և հաջորդիվ՝ 2022-2023 ուսումնական տարում Տավուշի մարզի բոլոր դպրոցների 2,5,7,10 դասարաններում փորձարկվում են հանրակրթության պետական նոր չափորոշիչները [[Հանրակրթության պետական առարկայական չափորոշիչների և օրինակելի ծրագրերի ՆԱԽԱԳԻԾ /Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություններ/ - ՀՀ ԿԳՄՄՆ \(escs.am\)](#)], որոնք ամփոփվելուց և լրամշակվելուց հետո նախատեսվում է 2023-2024 ուսումնական տարում ներդնել ՀՀ բոլոր դպրոցներում :

Ի տարբերություն մյուս բոլոր առարկաների, «Ինֆորմատիկա» առարկայի բովանդակությունը ենթարկվել է արմատական փոփոխության: Փոփոխվել են ոչ միայն թեմաները, այլ նաև առարկայի անվանումը, այն է՝ «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն», որն արդեն իսկ ենթադրում է թեմաների դասավանդման նոր մոտեցումներ՝ նոր չափորոշչային պահանջներից բխող ժամանակակից տեխնոլոգիաների և թվային գործիքների կիրառմամբ, որոնց մեջ առանցքային դեր ունեն համացանցից անվտանգ օգտվելը, ինչից էլ բխում է **թեմայի արդիականությունը**: Ներկայիս տեխնոլոգիական հեղաշրջման հիմքում ընկած են ապահով համացանցը, վեբ անվտանգությունը, առցանց անվտանգությունը: Ապահով համացանցը գիտելիք է օգտվողների անձնական անվտանգության մաքսիմալացման, և անվտանգության ռիսկերը մասնավոր տեղեկատվության և սեփականության մասին՝ կապված համացանցի օգտագործման հետ, և ընդհանուր առմամբ ինքնապաշտպանությունը համակարգչային հանցագործություններից:

Համացանցից օգտվողների թիվը շարունակվում է աճել աշխարհով մեկ: Համացանցի անվտանգությունը առաջնային խնդիր է թե՛ երեխաների, թե՛ մեծահասակների համար, քանի որ զոհ կարող են դառնալ ոչ միայն երեխաները, նաև մեծահասակները: Ընդհանուր խնդիրները, որոնք կապված են ապահովությանը համացանցում ներառում են՝ չարամիտ օգտվողներ (սպամ, խայծ, կիբեր հարձակում, և այլն), վեբ-կայքեր և ծրագրային ապահովում (վտանգավոր ծրագրերը, համակարգչային վիրուսները), ինչպես նաև տարբեր տեսակի անհարգի և վիրավորական

բովանդակություններ: Մի քանի հանցագործությունները կարող են լինել կատարյալ համացանցում՝ հետապնդումը, անձանական տվյալների հավաքումը:

Շատ սոցիալական ցանցերի և գրուցարանների կայքերը ունեն էջ անվտանգության մասին: Շատ խմբեր, կառավարչություններ և կազմակերպություններ անհանգստություն են արտահայտում երեխաների անվտանգության մասին՝ համացանցը օգտագործելիս: Ամբողջ աշխարհում Ապահով համացանցի օրը նշում են փետրվարին՝ բարձրացնելու համացանցում անվտանգության իրազեկումը: Մեծ Բրիտանիայում անգլ.՝ Get Safe Online ընկերությունը հովանավորվել է Կազմակերպված հանցագործությունների դեմ պայքարի պետական հաստատությունից անգլ.՝ (SOCA), ինչպես նաև խոշոր համացանցային ընկերությունների կողմից՝ Մայքրոսոֆթ և այլն:**Թեմայի նպատակը**, քանի որ համացանցից օգտվում են թե մեծահասակները, թե աշակերտները՝ կիրառելով նաև կրթության ոլորտում, անհնար է ինֆորմատիկայի և հետազայում նաև՝ «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն» առարկայի ապահով դասավանդումը առանց համացանցից անվտանգ օգտվելու:

Սակայն ինչպես գիտենք, ժամանակակից աշխարհում տեղեկատվական հաղորդակցման տեխնոլոգիաների գործիքներով աշխատելիս, կարող ենք ունենալ ինչպես դրական արդյունքներ, այնպես էլ որոշակի բարդություններ:

Թեմայի խնդիրները Թերևս ավելի կարևոր է, որ ուսուցիչներն օգնեն երիտասարդներին՝ դառնալու քննադատորեն մտածող և պատասխանատու քաղաքացիներ, ուսումնասիրել իրենց իրավունքներն ու պարտականությունները, սովորեցնել երիտասարդներին հետևելու իրենց և հասակակիցների առցանց վարքագծին: Ինչպես նաև կիրառանվտանգության կանոնների և մեդիագրագիտության ոչ լիարժեք տիրապետման հետ, որոնք առավել ակնառու են դառնում ուսումնական գործընթացում գործնական աշխատանքներ իրականացնելիս: Այսպիսով, հետազոտության թեման առավել պատկերավոր ներկայացնելու համար կդիտարկենք «Ինֆորմատիկա» առարկային հետազայում փոխարինող «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն» առարկայի տարրական դասարաններից ընտրված որևէ թեմա՝ վերլուծելով և ներկայացնելով ապահով համացանցի դերը դասավանդման ընթացքում:

Գլուխ 1

1.1 Ի՞նչ է «Ապահով համացանցը»

Համացանցը հաղորդակցման մյուս միջոցներից տարբերվում է նրանով, որ այն ամենաապակենտրոնացվածն է: Բաղկացած լինելով անսահմանափակ քանակությամբ միմյանց միացված համակարգիչներից և հաղորդակցության ու տեղեկատվության փոխանակում թույլատրող տարբեր ուղիներից՝ այն չունի մեկ ընդհանուր վերահսկման կետ: Բացի այդ, վեբ 2.0 համակարգի շնորհիվ օնլայն ցանցերից օգտվողները սովորական դիտորդից վերածվում են տեղեկատվություն արտադրողի: Քանի որ մեր օրերում յուրաքանչյուր ոք հնարավորություն ունի ցանցում հրապարակել գրեթե ամեն ինչ, բազմաթիվ հարցեր են առաջանում՝ կապված համացանցի ապագայի և տեղեկատվության նման հոսքի վերահսկման հետ: Մենք հաճախ ենք ինքներս մեզ հարցնում՝ ինչպիսի՞ խոսքը կամ տեղեկատվությունն է վիրավորական կամ վտանգավոր մեր երեխաների, ընտանիքի և մեզ համար: Եվ որ առավել կարևոր է՝ ինչպե՞ս կարող ենք մեզ և մեր հարազատներին պաշտպանել դրանից:

Յուրաքանչյուր երկիր իր օրենսդրությամբ սահմանում է օրինական և անօրինական համարվող բոլոր գործողությունները: Հետևաբար, համացանցը որպես հաղորդակցման միջոց գործում է կանոնակարգված դաշտում: Համացանցից դուրս անօրինական համարվող ցանկացած գործողություն պետք է անօրինական համարվի նաև ցանցի ներսում: Անօրինական գործողությունն ավելի ընդարձակ կերպով կարող է նկարագրվել ցանկացած այնպիսի արարք, նյութ, տեղեկություն և այլն, որը նպատակ է հետապնդում վնաս պատճառել անհատին կամ կազմակերպությանը: Անօրինական բովանդակությունն ընդգրկում է երեխաների չարաշահում պատկերող նկարներ և վեբ կայքեր, անօրինական գործողություններ զրուցասենյակներում (օրինակ՝ մանկապղծություն, առցանց ատելություն, քսենոֆիոբիա արտացոլող հաղորդագրություններ, կայքեր) և այլն: Անօրինական վարքագծի այս և այլ կարգի դրսևորումների մասին նշված է Կիբերհանցագործությունների մասին Եվրոպայի Խորհրդի կոնվենցիայում (<http://www.coe.int/cybercrime>)՝ համացանցի և այլ համակարգչային ցանցերի միջոցով կատարվող հանցագործությունների վերաբերյալ

առաջին միջազգային պայմանագրում, ինչպես նաև Երեխաներին սեռական շահագործումից և սեռական չարաշահումից պաշտպանելու մասին կոնվենցիայում Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse:

1.2 Ինչպե՞ս ապահով օգտվել «համացանցից»

Ինտերնետն արդեն վաղուց և հիմնավոր ձևով արմատներ է գցել մեր կյանքում, շատ օգտատերեր անգամ չեն պատկերացնում կյանքն առանց համակարգչի: Սակայն տեխնոլոգիաները տարեցտարի կատարելագործվում են: Հեռախոսային, համակարգչային խաղերով երեխաների՝ հատկապես դեռահասների տարվելը, պետք է սթափեցնող լինի յուրաքանչյուր ծնողի համար: Այն, որ երեխան բակում խաղալու փոխարեն տանն է՝ ծնողի աչքի առաջ, բայց համակարգչի մոտ, չի նշանակում, որ անվտանգ միջավայրում է՝ ասում են հոգեբանները: Նրանք շեշտում, որ հենց աչքի առաջ գտնվող և համակարգչից կախվածություն ունեցող երեխան հետագայում կարող է լուրջ խնդիրներ ունենալ:

«Երեխային համակարգչի առջև մենակ թողնելը նույնն է, թե նրան մութ անտառում մենակ թողնես: Ինչքան առաջանա, այնքան վտանգների կհանդիպի»: Ի՞նչն է պատճառը, որ երեխաները տարվում են խաղերով: Կապը սկսվում է դեռ փոքր հասակից, երբ երեխաներին կերակրելու կամ զբաղեցնելու համար ծնողները դիմում են հեռախոսի ու մուլտֆիլմերի օգնությանը: Երեխաներին այս տարիքից ենք տանում համակարգչային աշխարհ՝ ասում են հոգեբաններն ու այս հարցում նորից մեղադրում մեծերին՝ հեռախոսից կախվածությունը հաղթահարել չկարողանալու, երբեմն նաև դրան ընդհանրապես չընդդիմանալու մեջ:

«Երբեմն ծնողները պայքարում են, երբեմն էլ ասում են, որ ոչինչ երեխա է, թող խաղա: Դա ստացվում է, որ մենք ենք երեխային բերում այդ դաշտ»: Ինչը կարող է բազմաթիվ բացասական ազդեցություններ ունենալ երեխաների առողջության վրա: Դրանք են՝

1□ Այն բացասաբար է ազդում երեխայի նյարդային համակարգի վրա:

- 2 Ուշադրությունը դառնում է ցրված:
- 3 Տեսողությունը և լսողությունը բթանում են:
- 4 Իջնում է ճանաչողական գործընթացների արագությունը:
- 5 Այն բացասաբար է ազդում երեխայի երևակայության վրա:
- 6 Այն բացասաբար է ազդում երեխայի խոսքի ձևավորման վրա:
- 7 Այն բացասաբար է ազդում երեխայի ընդունակությունների և այլ հատկանիշների վրա:
- 8 Այն բացասաբար է ազդում երեխայի հոգեբանության վրա:
- 9 Ավելի դժվար են քնում:
- 10 Մղձավանջներ են տեսնում:
- 11 նպաստում է գիրանալուն:

SS մասնագետ Մամվել Մարտիրոսյանը փաստում է, որ կախվածության առաջին նշաները ի հայտ են գալիս այն բանից հետո, երբ ծնողները իրենց բազմազբաղությունը թողափելու համար երեխային զբաղեցնում են հեռախոսով: Այն հարցին, թե հեռախոսը ինչպե՞ս է ազդում մանկահասակ երեխայի վրա, մասնագետը փաստում է. Հեռախոսներով օգտվողների շրջանում ուռուցքներով հիվանդանալու հավանականությունը մեծանում է 70%-ով:

Այս ամենից խուսափելու և երեխային պաշտպանելու համար անհրաժեշտ է փնտրել երեխային զբաղեցնելու այնտրանքային միջոցներ: Երեխան կամ դեռահասը «Նա չունի հոգեբանական խնդիր, սակայն ընկերն առաջարկում է միանալ իրենց խաղին: Ու երեխան առանց հասկանալու հայտնվում է դրա մեջ: Սա նման է ատոմային ռումբի նման վնասակար բանի»: Սակայն առավել խոցելի են կոնֆլիկտային ընտանիքներում մեծացող երեխաները, որոնք իրենց հետաքրքրությունները փորձում են գտնել համակարգչի կամ հեռախոսի մեջ: Վտանգավոր իրավիճակներից խուսափելու համար հոգեբանի խորհուրդն է ապահովել երեխայի ամենժամյա զբաղվածությունը: Որքան շատ պարապմունքների հաճախի երեխան, այնքան ծնողի ու երեխայի շահերից է բխելու, ասում է հոգեբանները: «Երբեք պետք չէ խղճալ երեխաներին շատ ծանրաբեռնելու համար»: Տեղեկատվական անվտանգության հարցերով փորձագետ Սամվել Մարտիրոսյանը խորհուրդ է տալիս ծնողներին ուշադիր լինել երեխաների վարքագծային փոփոխությունների նկատմամբ: Կասկածների դեպքում ծնող-երեխա մտերմիկ ու ընկերական զրույցը չպետք է ուշանա:

«Խոսե՛ք ձեր երեխաների հետ, սակայն ոչ թե վախացնելով, այլ՝ որպես ընկեր: Եվ պետք չէ արգելել ինտերնետ մտնելը, քանի որ մեկա երեխան մտնելու է ու արգելելու դեպքում ավելի վտանգավոր է լինելու»:

- Կիսավեմ ձեր հետ նաև իմ փորձով՝
- 1□նախ զրույց եմ անցկացնում աշակերտների հետ:
  - 2□Բացատրում եմ թե ինչպես իրենք էլ կարող են հայտնվել այդ ծուղակում:
  - 3□Առաջարկում եմ հեռու մնալ նմանատիպ խաղերից:
  - 4□Բացատրում եմ ինչու:
  - 5□Բայց եթե այնուամենայնիվ հայտնվել են նման իրավիճակում խնդրում եմ ասել ծնեղներից որևէ մեկին ում ավելի շատ են վստահում:
  - 6□Հակառակ դեպքում եթե վախենում են ծնողի արձագանքից տեղեկացնել ինձ,ես խոստանում եմ իրենց ոչ մեկի չասել և փորձել լուծել խնդիրը:
  - 7□Ծնողական ժողովի ժամանակ ծնողներին ներկայացնում եմ թե ինչ վտանգների կարող են ենթարկվել իրենց երեխաները,բացատրում եմ ինչպես կարող են պաշտպանել

երեխաներին այդ վտանգներից, և հորդորում եմ երեխաների հետ ավելի հաճախ մտերմիկ զրույցներ վարել, որպեսզի երեխան վստահի և կիսվի իրենց հետ: 8 Առաջարկում են ծնողական հսկողություն սահմանել երեխայի հեռախոսում:

OgyMogy և այլ ծնողական վերահսկման հավելվածներ երեխաների առցանց գործունեության դիտորդ: Ծնողները կարող են դիտել երեխաների նենգ և սարսափելի գործողությունները, քանի դեռ ուշ չէ: OgyMogy-ն ձեր սիրելիների լավագույն պաշտպանն է: Ծնողները կարող են արգելափակել մեծահասակների համար նախատեսված բովանդակությունը, անցանկալի հավելվածները և կայքերը, սահմանել էկրանի ժամանակի սահմանափակումներ, ձայնագրել զանգեր, տեքստեր, սոցիալական լրատվամիջոցներ, GPS տեղադրություն, էկրանի ձայնագրում և կարող են ավելին: Ծնողները կարող են վերահսկել երեխաների թվային սարքերը, ինչպիսիք են android հեռախոսը, պլանշետը, Windows համակարգիչները և Mac-ները՝ ձեր մատների տակ գտնվող ծնողական հսկողության հավելվածով: OgyMogy- ն android- ի մոնիտորինգի լավագույն ծրագրերից մեկն է, և այն դարձել է ծնողական վերահսկողության ծրագրաշարի ապրանքային նշան: Դուք կարող եք այն պարզապես օգտագործել երեխաների և պատանիների բջջային հեռախոսների և պլանշետային սարքերի առցանց դաստիարակություն սահմանելու համար: Խաղերը, հատկապես վտանգավոր են դեռահասության տարիքում: Հոգեբանական խնդիրներ չունեցող դեռահասները նույնպես կարող են ակամա հայտնվել դրանց թակարդում: Վիրտուալ կյանքի օֆլայն ծուղակում կարող է հայտնվել յուրաքանչյուրը: Ինչպե՞ս պաշտպանել փոքրերին մեծ խաղերից, որ չդառնան մեր կյանք վերջերս մտած նոր տերմինի՝ կիբերբուլիմիա՝ կիբերհալածանքի՝ գոհ: Խաղի արդյո՞նք էր Քննչական կոմիտեի ադմկոտ բացահայտումը: Պարզվեց՝ անհետ կորած 15-ամյա անչափահաս տղային հայտնաբերել էին Կիևյան կամրջի տակ՝ ծառից պարանով կախված: Երեխայի վրա բռնության հետքեր չէին գտել: Մահվան վարկածներից մեկը օւլայն խաղերն են:

Քննչական կոմիտե - Վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից նախաքննությամբ առաջ են քաշվել 15-ամյա պատանուն ինքնասպանության հասցնելու վերաբերյալ մի շարք վարկածներ, այդ թվում՝ համակարգչային խաղերով տարվելու և դրանց ազդեցության տակ ինքնասպանություն գործելու վարկածը:

Նախաքննության շահերից ելնելով՝ այս պահին այլ տվյալներ հրապարակման ենթակա չեն: 15-ամյա տղային գտնելու համար դիմել էին հատուկ մանկավարժ-հոգեբանների, նրանցից մեկն Արթուրն էր: Պատմում է՝ վերջերս ինքն էլ հասկացել, կանխել էր, որ օնլայն վտանգավոր խաղն իր աշակերտներից մեկի կյանքի հետ չխաղար: Այս անգամ ևս մեկ երեխայի կյանք փրկել չհասցրին: Արթուր Գևորգյան (հատուկ մանկավարժ և հոգեբան) - Քանի որ ես նաև շների հետ եմ աշխատում, փորձում էին շուն գտնել, որ կփնտրեր, կգտներ տղային, բայց մինչև էս-էն, արդեն առավոտը լուրը եկավ, որ արդեն մահացել է երեխան:

Մամվել Մարտիրոսյան (մեդիափորձագետ) - Մի դեպքում ասում են, որ ինչ-որ կուրատորներ հայտնվում են, երեխային ստիպում: Էս ամենն իրականում հիմնված է մարդկանց վախերի վրա: Տեսականորեն նման հաքերներ կան, բայց իրենք հաստատ երեխեքի հետևից չեն ընկնում, պետական պաշտոնյաների ու բիզնեսամենների հետևից են ընկնում:

Իրականում կիրքերհալածանքն ավելի լուրջ խնդիր է, քան խաղերը, ասում է Մամվել Մարտիրոսյանը, որովհետև, եթե խաղը չկա կամ այն ջնջում են, փոխարենը սոցցանցերում մնում են երեխայի վախերը շահարկող հեշթեգերը: Մամվել Մարտիրոսյան - Այդ խաղը ներբեռնվող էլ, չի ինչ-որ հեշթեգերի միջոցով շփվում են: Սոցիալական ցանցերում հեշթեգերի միջոցով շփում է, մի կողմից՝ ուռճացված թեմա է, մյուս կողմից՝ կան մարդիկ, որ իրենց շեղումներից ելնելով փորձում են օգտագործել: Ինքնասպանության դրդող անհայտ խելագարների մասին բոլոր երեխաները չէ, որ գուշակում են, նրանցից մեկին գտանք, պատմեց՝ ինչ-որ մի փուլում ստիպում են անել այն, ինչ իրենք են ուզում, ասենք՝ արթնանալ գիշերը Ժ. 4:20, ձեռքին նկարել կենդանի, հետո առաջադրանքի վերջին փուլում երեխային ստիպում են ձեռքին արդեն նկարել ածելիով: Առաջադրանքները կատարո՞ւմ ես, պարտավոր ես ապացուցել նկարներով, եթե ոչ, սպառնում են գրել հարազատներին ու ընկերներին: Բայց այս ամենն ասելու համար գոնե մեկը պիտի իմանա, որ երեխան ընկել է խաղի ծուղակը: Եվ եթե, միևնույն է, երեխան մտնում է ինտերնետ, մասնագետը խորհուրդ է տալիս չտալ անսահմանափակ հնարավորություններով հեռախոս, չմոռանալ միացնել **ծնողների օնլայն վերահսկողության հնարավորությունը**: Ծնողներն ու ուսուցիչներն էլ էին Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ ահազանգել՝ կյանքի համար

վտանգավոր խաղերը մեր երկրում էլի ակտիվացել են: Խորհուրդ տվեցին կանխարգելել, որ երեխաներն օնլայն կյանքում անվտանգ ապրեն: Իսկ անվտանգ ապրելու համար մասնագետներն ասում են՝ օնլայն կյանքի այլընտրանք միշտ կարելի է գտնել՝ անընդհատ «պարապը» լցնելով՝ առանց համացանցի: Ծնողներն ու ուսուցիչներն էլ էին Մարդու իրավունքների պաշտպանի գրասենյակ ահազանգել՝ կյանքի համար վտանգավոր խաղերը մեր երկրում էլի ակտիվացել են: Խորհուրդ տվեցին կանխարգելել, որ երեխաներն օնլայն կյանքում անվտանգ ապրեն: Իսկ անվտանգ ապրելու համար մասնագետներն ասում են՝ օնլայն կյանքի այլընտրանք միշտ կարելի է գտնել՝ անընդհատ «պարապը» լցնելով՝ առանց համացանցի: Պետք է նաև բացատրել, որ երեխաներ որսացող հաքեր-այլմոլորակայիններ պարզապես չկան:

1.3 «Համացանցի» դրական և բացասական կողմերը

Առավելություններ

«Համացանցը ունի մի շարք էական առավելություններ,բայց նաև հարուստ է բազմաթիվ վտանգներով:Այդ իսկ պատճառով հարկավոր է մեղիագրագիտություն: Համացանցի սերվերներում պահպանված հսկայածավալ ինֆորմացիան հասանելի է մեզ ամենուր:

Թերություններ

Համացանցը լի է բազմաթիվ վտանգներով,սկսած համակարգչային խաղերից,վերջացրած համացանցում տեղադրված բազմաթիվ նյութերից,որոնք հասանելի են բոլորին:

Բոլորին հայտնի է, որ անգամ անձնական համակարգչում տվյալների պահպանման դեպքում ոչ ոք չի կարող երաշխավորել դրանց անվտանգությունը: Ո՛չ firewall–ի առկայությունը, ո՛չ տեղադրված հակավիրուսային ծրագիրը 100%–ով չեն երաշխավորում տվյալների պահպանումը:

Գլուխ 2

2.1 «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն» առարկայի առանձնահատկությունները

«Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն» առարկայի 2-12րդ դասարանների չափորոշիչները կառուցված են ըստ դպրոցական մակարդակների: 2-4 դասարաններ՝ տարրական դպրոց, 5-9 դասարաններ՝ միջին դպրոց և 10-12 դասարաններ՝ ավագ դպրոց: Դպրոցական յուրաքանչյուր մակարդակում չափորոշիչները խմբավորված են չորս հիմնական գիտակարգային գաղափարային ուղղություններով՝ Հաշվողականությունն

(Computing) ու հասարակությունը, Թվային գործիքներն ու համագործակցությունը, Հաշվողական համակարգերն ու Հաշվարկային (Computational) նալգորիթմիկ մտածողություն: Յուրաքանչյուր ուղղությունը այնուհետև բաժանվում է թեմաների, որոնք բաղկացած են համապատասխան չափորոշիչներից: Առարկայի ուսումնառության գործողությունները ինտեգրված են չափորոշիչների ողջ երկայնքով

և օգնում են սահմանել աշխատանքի կատարմանն կատարման կալիքները, որոնք հստակ են ցուցում են, թե ինչպե՞տք է իմանան կարողանան անել աշակերտները:

Ուստի, որպեսզի առավել պատկերավոր ներկայացնենք հետազոտվող թեմայի էությունը, ներկայացնենք գործնական աշխատանքի օրինակ՝ «Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն» առարկայից:

202 Գործնական աշխատանք

<https://media.am/literatus/> խաղի միջոցով փորձել աշակերտներին հետազոտություն իրականացնել, և պարզել ինֆորմացիայի սխալ կամ ճիշտ լինելը: Վերջում քննարկել կարծիքները և գալ վերջնական եզրակացության:

Աղյուսակ 1

Թեմա4	Դասարան7
4,4	ԿողՆՄԳ4 ԹԳԾ ՕՊՏ 1
Նպատակ/Գիտակարգային առանցքային վերջնարդյունքՅրդ մակարդակ	
Մտազրոհի միջոցով գտնել ուղիներ պարզելու ինֆորմացիայի ճշմարիտ կամ կեղծ լինելը: Տեխնոլոգիական պրոդուկտների հասանելիությունը և ճշմարտացիությունը բարելավելու համար:	
Վերջնարդյունքներ	
<p>Թեմայի ուսումնառության արդյունքում սովորողը կարողանա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Օգտագործել համացանցից վերցրած ինֆորմացիան - Նկարագրել թե ինչ հիմքեր ունի ասելու, ինֆորմացիայի կեղծ է, թե իրական: - Օգտագործել սոց ցանցում տարածված որևէ նյութ, գրել և ուղարկել հաղորդագրություններ, հավաքել, կարդալ և վերլուծել արդյունքները: 	
Բովանդակություն	
<p>Սկսում ենք էլեկտրոնային փոստի հետ աշխատանքը</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուղարկում և ստանում ենք հաղորդագրություններ • Կցում ենք, ուղարկում և ստանում ենք ֆայլեր • Պատասխանում ենք նամակներին <p>Կիսվում ենք մեր աշխատանքով և մտքերով ու սուցիչների, ծնողների, և ընկերների հետ</p>	

<ul style="list-style-type: none"> • Երբևիչունենք օգտագործում էլեկտրոնայինփոստ նկարճհաղորդագրություններիծրագրեր,վերջում կատարում եզրակացություն: 	
<p align="center">Պրակտիկաներ</p> <p align="center">Գործնականաշխատանքներ</p>	<p align="center">Ընդհանրական</p> <p align="center">Խաչվողգաղափարներ</p>
<p>Կառուցել բացատրություններ նմշակել լուծումներ :Ստանալ, գնահատել ևհաղորդել տեղեկատվություն:</p>	<p>Մասշտաբ,քանակ: ԱնհատնՀարաբերություններ</p>
<p align="center">ՀՊԶԿարողունակություններ</p> <p align="center">Կ13Կ14</p>	<p align="center">ՀՊԶՎերջնարդյունքներ</p> <p align="center">S9</p>
<p align="center">Միջառարկայական կապեր</p>	

Ինչպես երեխայի հեռախոսում ծնողական վերահսկելություն սահմանել:

Ներկայացնենք հաջորդական քայլերը`

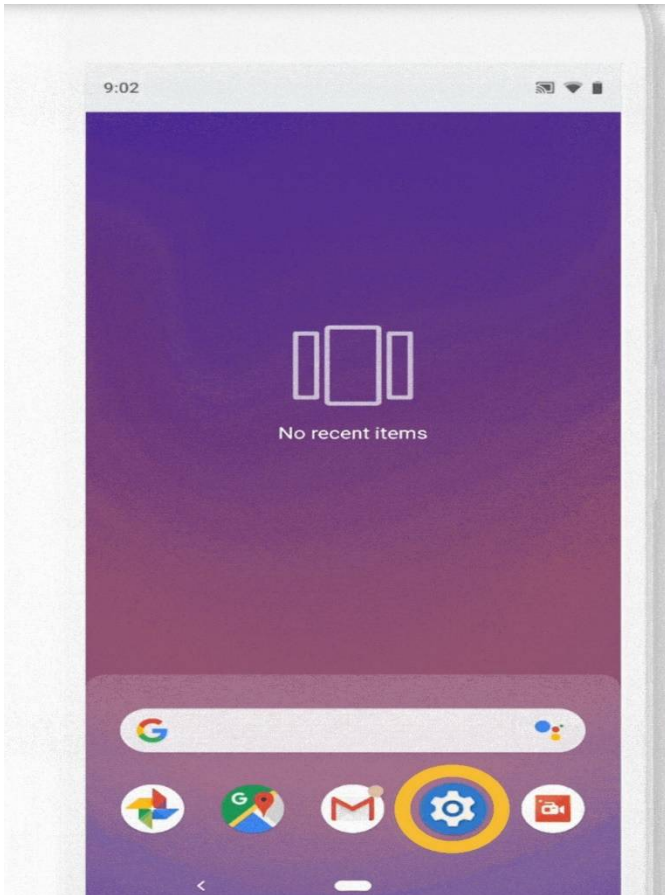
- 1 Եթե ձեր երեխան արդեն ունի ակաունտ Google-ում,դուք կարող եք անջատել և միացնել ծնողական վերահսկողություն Family Link-ի օգնությամբ:
- 2 Եթե երեխայի 13 տարեկանը լրացած չէ (տարիքային սահմանափակումը կարող է լինել տարբեր կախված երկրից) և նա չունի սեփական Google ակաունտ,դուք կարող եք ստեղծել նրա համար ակաունտ և ղեկավարել Family Link-ի օգնությամբ:
- 3 Եթե դուքծնողական վերահսկելություն ստեղծել եք գոյություն ունեցող ակաունտում և եթե երեխան բավական մեծ է,որպեսզի ղեկավարի իր ակաունտը ինքնուրույն,ապա կամ ինքը կամ դուք կարող եք ինքնուրույն անջատել ծնողական վերահսկելությունը:

- 4□ Ծնողական վերահսկողություն սահմանելու համար պետք է ունենալ Google-կառնուտ(եթե ոչ ապա ստեղծել)
- 5□ Ինչպես ստեղծել ծնողական վերահսկողություն՝ անցնել

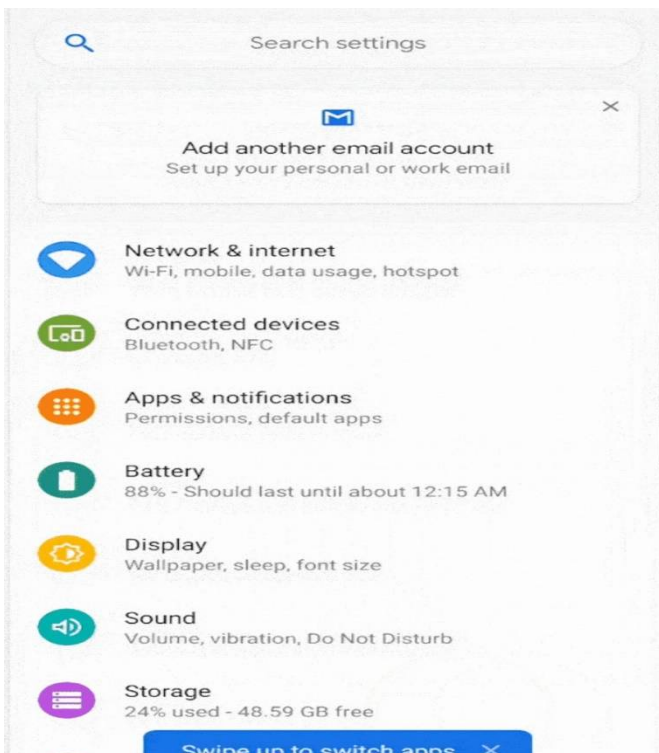
Քայլ 1

Քայլ 2

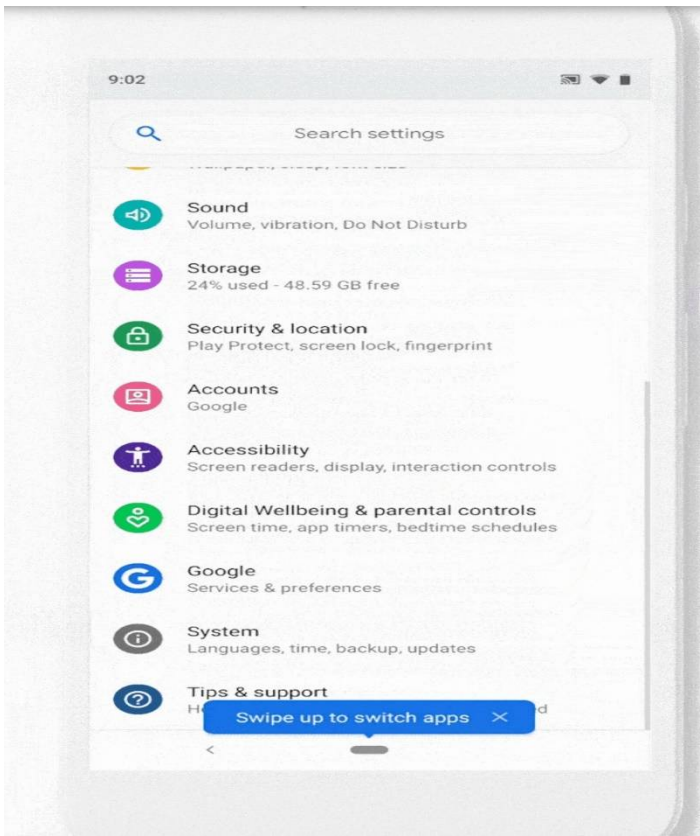

Քայլ 3

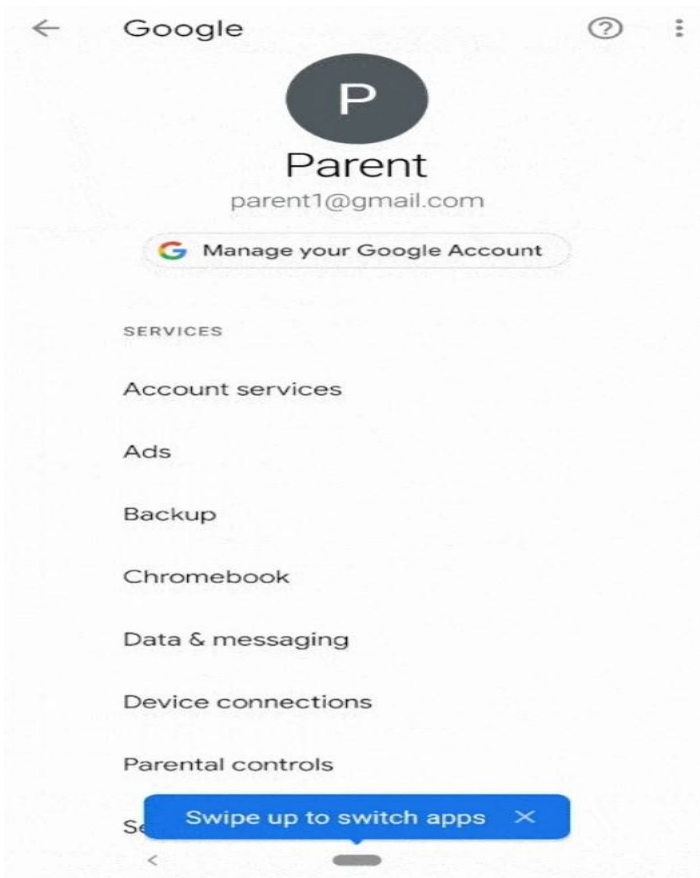

Քայլ 4

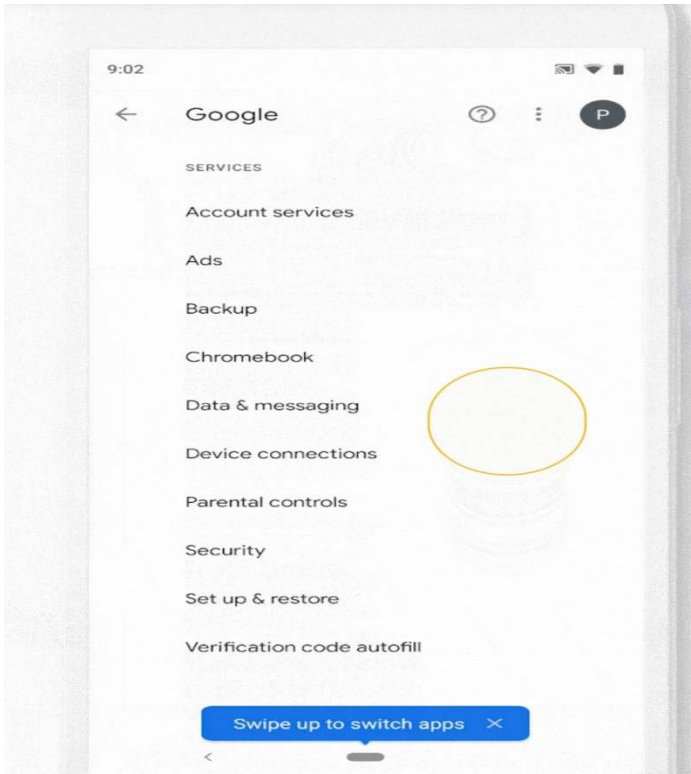

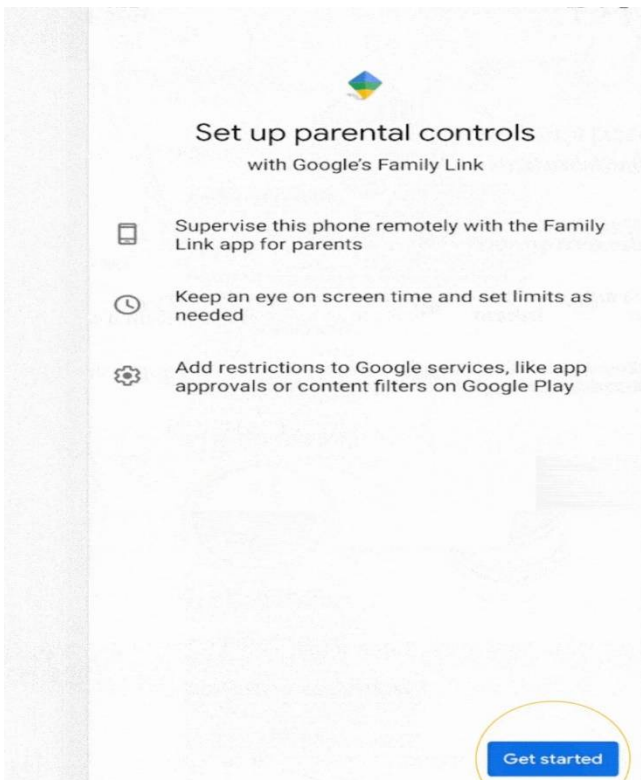
Քալ 5

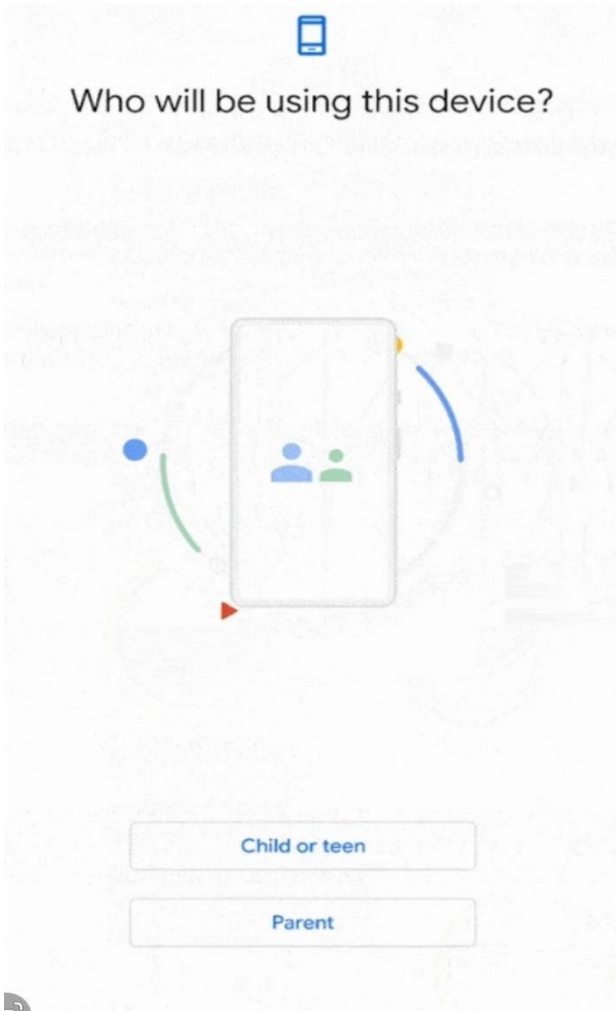
Քայլ 6

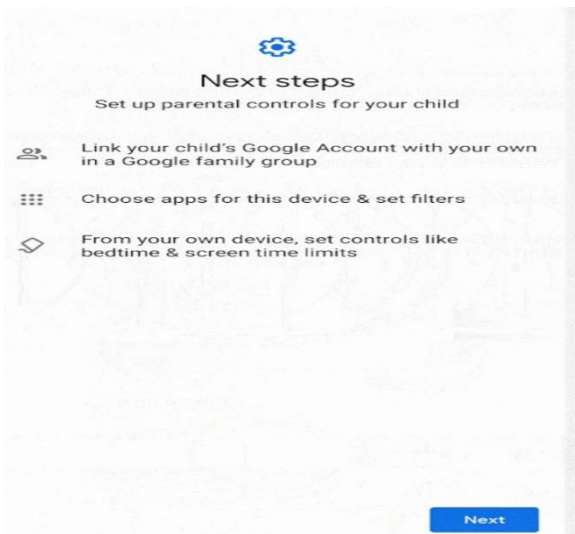
Քայլ 7

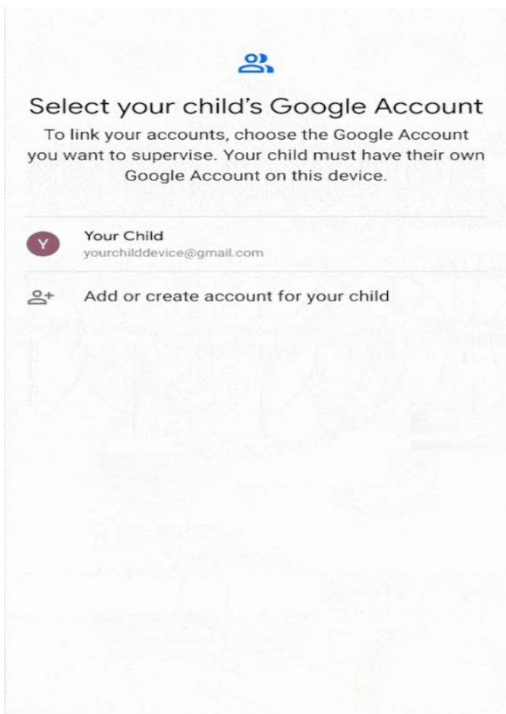
Քայլ 8

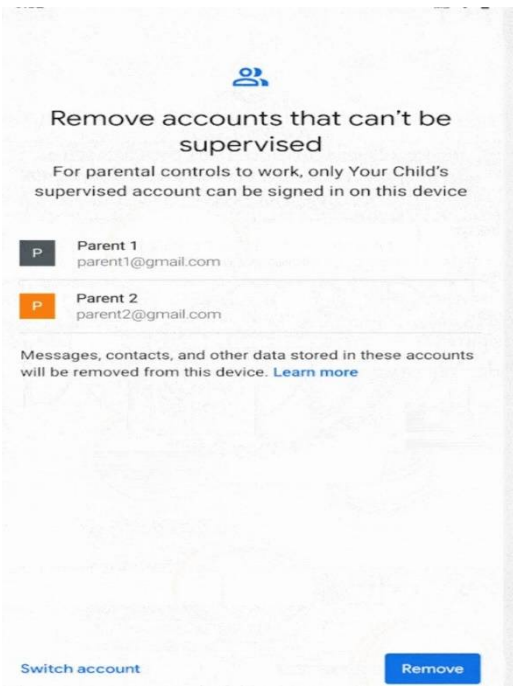
Քայլ 9

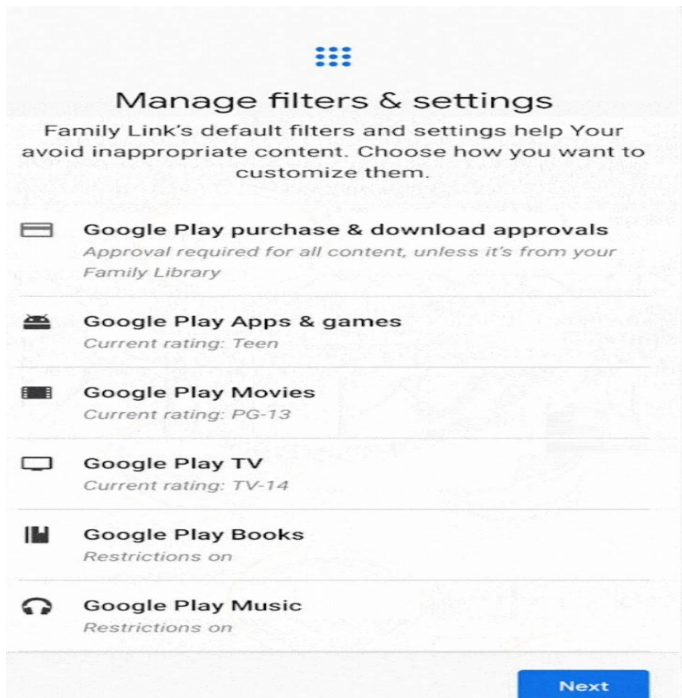
Քայլ 10

Քայլ 11

Քայլ 12

Քայլ 13

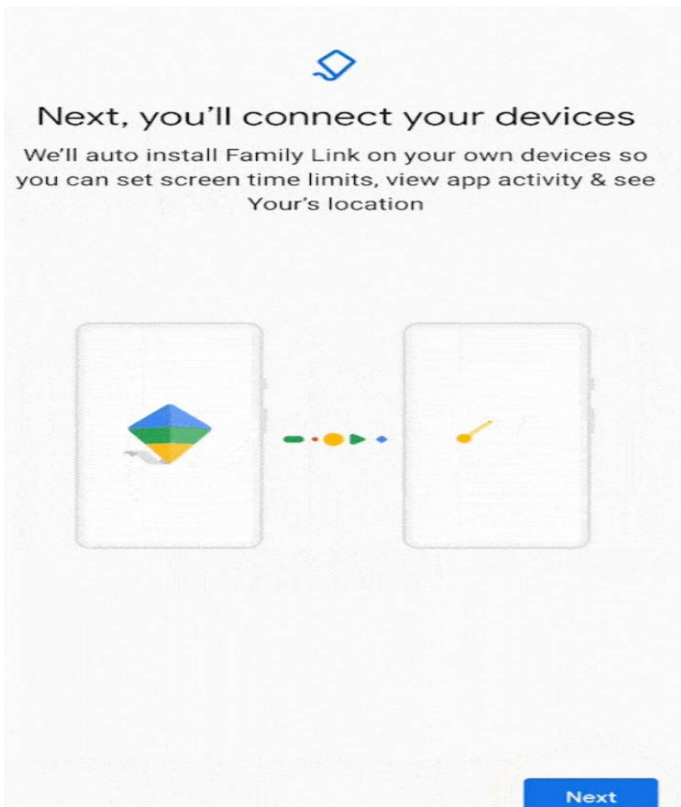
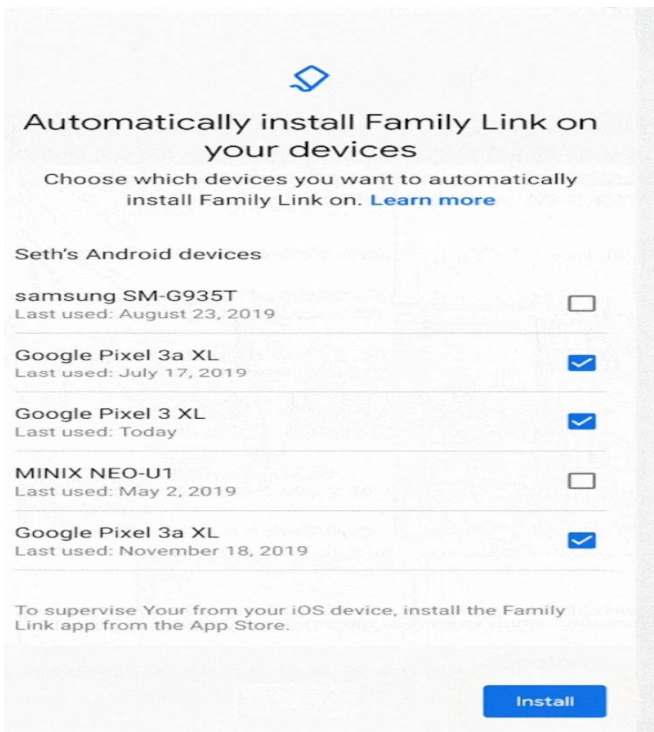
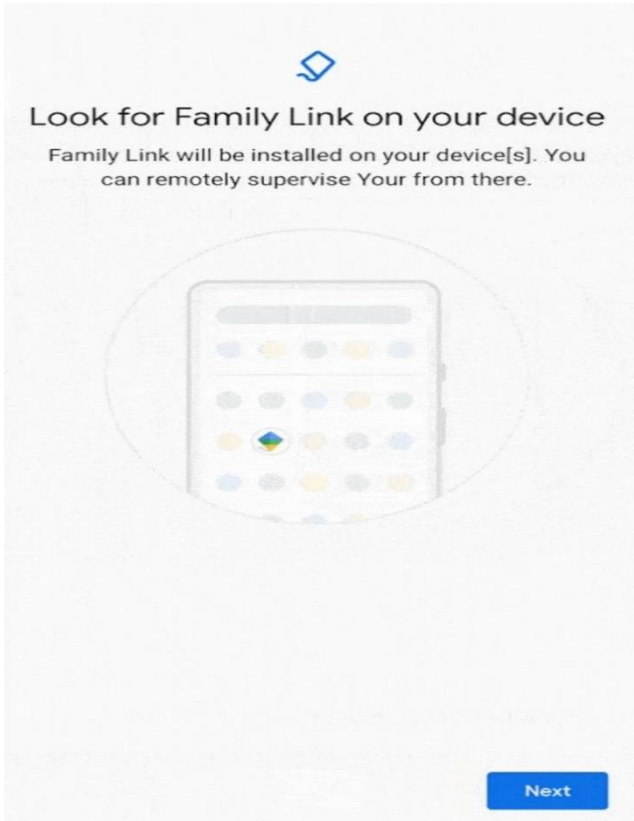

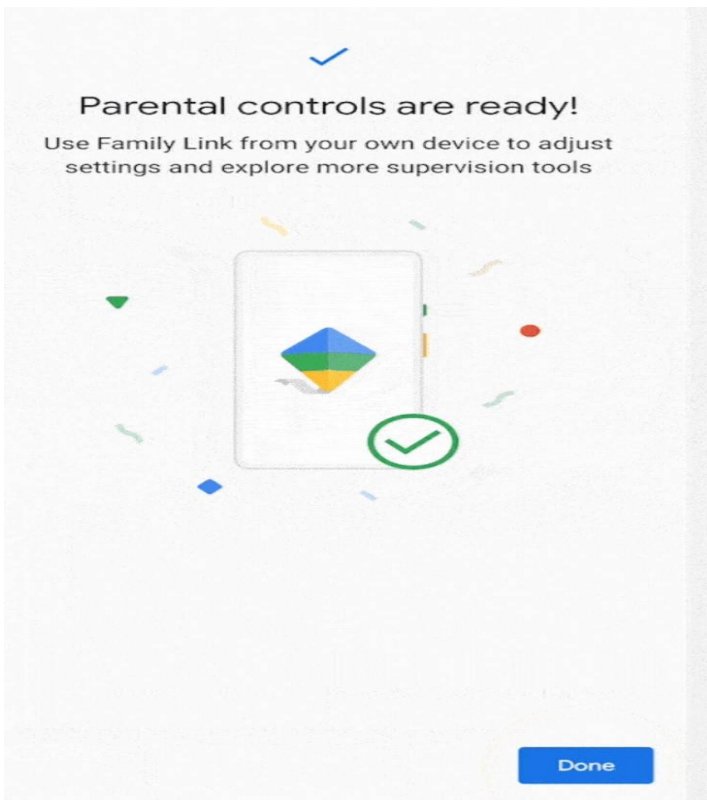
Figure 14

Քայլ 15

Քայլ 16

Անցնել

<https://support.google.com/pixelphone/answer/9055704?hl=ru#zippy=%2C%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5-android-%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0> հղումով և

տեսանյութը նայելով կատարել հետևյալ քայլերը:

Եզրակացություն

Վերլուծելով Հին և նոր չափորոշչափին պահանջները և այդ համատեքստում ուսումնասիրելով ապահով համացանցը Ինֆորմատիկայի, կամ Թվային գրագիտություն և համակարգչային գիտություն դասավանդման ընթացքում կարող ենք ասել , ապահով համացանցի կիրառությունը և մեդիագրագիտությունը որպես ժամանակակից և արդյունավետ մեթոդ ոչ միայն արդիական է կոնկրետ դասավանդման պրոցեսում, այլ ցանկացած ոլորտում:Ապահով համացանցից օգտվելը և մեդիագրագիտությունը՝

1. Աշակերտների մոտ ձևավորվում է վերլուծելու, քննադատական մտածողություն ձեռք բերելու, հաղորդակցվելու և համագործակցելու հմտություններ և կարողություններ:
2. Քանի որ առավել մեծ ուշադրություն է դարձված արդիական թեմաներին՝ ինչպիսիք են կիրառական գիտություն, մեդիագրագիտություն, անձնական տվյալների և հեղինակային իրավունքների պաշտպանություն, և իհարկե ծրագրավորում, ապա այս ժամանակահատվածում «Ապահով համացանցը»անհրաժեշտ է լիարժեք վերջնարդյունք ունենալու համար:
3. Աշակերտները ներգրավվում են «Մեդիագրագիտության» վերլուծությա և մշակման մեջ, կիրառում են սովորած մեթոդները՝ խնդիրները ստեղծագործաբար լուծելու համար:
4. Կիրառում են քննադատական մտածողության և վերլուծական հմտությունները , տեղեկատվությունը, տեղեկատվական աղբյուրները, իրենց և այլոց ստեղծած աշխատանքները ուսումնասիրելու, գնահատելու և վերլուծելու համար:
5. Եվ ի վերջո աշակերտները սովորում են հետազոտել: Աշակերտները կիրառում են նորարարական տեխնոլոգիաներ՝ թվային գործիքներ, տեղեկատվությունը ճիշտ կերպով հավաքագրելու, գնահատելու և օգտագործելու համար:

Գրականության ցանկ

1. Ապահով համացանց:<https://jeraff.ru/hy/oblachnye-tehnologii-i-internet-servisy-osnovnye-ponyatiya-i/>
2. Թվային գրազիտություն և համակարգչային գիտություններ/ նախագիծ (<http://www.coe.int/cybercrime>)` ,
3. «Ինչպես երեխայի հեռախոսում ծնողական վերահսկելություն սահմանել: <https://support.google.com/pixelphone/answer/9055704?hl=ru#zippy=%2C%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5-android-%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0> էջ 1-4
4. Ինֆորմատիկա 6-րդ դասարան: Դասագիրք հանրակրթական դպրոցի համար: Ս.Ս.Ավետիսյան, Ա.Վ.Դանիելյան: Մասնագիտական խմբագիր՝ Ռ.Վ. Աղգաշյան: Երևան 2020 <https://online.fliphtml5.com/fumf/yilq/> , էջ 88-95